

خانواده خوشبخت

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مجید رشیدپور

گذرگاههای خطرناک زندگی خانوادگی

۱- در برخی از ازدواج‌هایی که صورت می‌گیرد میزان مهریه بسیار سنگین است. در ابتدای پیوند و طی مذاکرات دو جانبه بنا به عللی مرد پرداخت مهریه را پذیرا می‌شود، ولی پس از برگزاری مراسم ازدواج و گذشت زمان از اینکه مهریه همسرش سنگین است، دچار رنج و ملال می‌گردد. بدیهی است که این عدم رضایت در رفتار و برخورد او انعکاس می‌یابد و به تدریج در قالب انتقادهای و ایرادگیری‌ها تبلور پیدا می‌کند و صفا و صمیمیت خانوادگی را مخدوش می‌نماید.

در زندگی خانوادگی آنچه که گاه بین زن و مرد اختلاف ایجاد می‌کند، مسائل مالی است. در این مقاله درباره این موضوع و راههای پیشگیری از درگیری‌های ناشی از آن به طور فشرده به بحث می‌پردازیم.

خود را به او ببخشند، زیرا زندگی خانوادگی بر گذشت و ایثار استواری یافته است. وقتی که مرد خانه با همه وجود خود را در خدمت زندگی خانوادگی قرار دهد، زن خانه هم تحت تأثیر قرار می‌گیرد و علاوه بر عدم دریافت مهریه، بخشی از اموال شخصی خود را نیز در اختیار همسرش قرار می‌دهد. چنانکه امروزه بسیاری از زنان شاعل با تحمل سختی‌ها و دشواری‌ها همه یا بخشی از درآمد خود را به مصرف تأمین نیازمندهای خانوادگی می‌رسانند، بدون اینکه کمترین متی بر شوهر بگذارند.

۲- یکی دیگر از گذرگاههای خطرناک زندگی خانوادگی این است که گاهی زن خانه از نظر مالی موقعیت خوبی دارد. به عنوان مثال

ارث پدری به او رسیده و یا حقوق‌بگیر است و ماهیانه درآمد خوبی عاید وی می‌شود. در چنین مواردی برخی از مردان به امکانات مالی زن چشم دارند و به عناوین گوناگونی تلاش می‌کنند از امکانات مالی همسرشان بهره‌مند شوند. بدون تردید چنین توقعی از طرف مرد

پدران و مادران باید توجه داشته باشند که با سنگین گرفتن مهریه هرگز نمی‌توانند ازدواج دخترشان را استحکام ببخشند، چه بسا در مواردی همین سخت‌گیریها موجب سستی و تزلزل خانواده می‌شود و گاهی هم کار راه طلاق و جدایی می‌کشاند.

برای رهایی از چنین مشکلی در وهله اول مردان باید از پذیرش مهریه سنگین جداً خودداری کنند، زیرا این کار از نظر منطقی و شرعی امری غیر مستحسن است. همه باید بدانیم که ازدواج یک پیوند عاطفی، اخلاقی و معنوی است و آنچه که این پیوند را استحکام می‌بخشد رعایت عوامل ترکیبی است.

آیین اسلام دین ساده و سهلی است^۱ و از مهریه سنگین مردم را پرهیز داده است،^۲ ولی با همه اینها اگر مردی پرداخت مهریه سنگین را پذیرا شد، باید به تعهد خود رفتار نماید.^۳

در قرآن مجید تأکید شده است که مهریه زن حتماً باید پرداخت گردد، اگر چه میزان و مقدار آن زیاد باشد؛ زیرا مسلمانان پای‌بند به تعهدات و شروط خود هستند و خداوند در مواردی می‌فرماید: مؤمنان موظف هستند که به عهد و شروط خود عمل کنند.^۴

از برخی از روایات چنین استفاده می‌شود که اگر مردی پس از ازدواج یا حین ازدواج قصد کند که مهریه همسرش را نپردازد، چنین رفتاری نوعی دزدی و سرقت تلقی می‌گردد.^۵ بهترین روش در این‌گونه موارد این است که مرد خانه به جای توبه‌ها و ایرادگیریها، محیط خانوادگی را از صفا و صمیمیت سرشار کند، چراکه ممکن است در آینده‌ای که چندان دور، بتواند مهریه همسرش را بپردازد و نیز چه بسا بر اثر گسترش صفا و صمیمیت، همسرش مهریه

اخلاقی هستند و این گونه افراد بر اثر روحیه مال اندوزی بخش بسیار ناچیزی از درآمد خود را به مصرف مخارج زندگی می‌رسانند و زن و بچه‌های خود را از نظر تغذیه و پوشاک و سایر امور در دشواری و تنگنا قرار می‌دهند. ما ضمن اینکه روحیه قناعت را می‌ستاییم، روحیه مال‌اندوزی را زشت و نازیبا می‌دانیم؛ زیرا در پرتو چنین رفتاری خانواده یک عمر در مضیقه و رنج قرار می‌گیرد و از همین رهگذر گاه روحيات و خلیقات ناشایستی دام‌نگیر زن و فرزندان خانواده می‌شود. از این گذشته در چنین محیط‌هایی رابطه زن و فرزندان با مرد خانه بر محور کینه‌ورزی و عداوت دور خواهد زد. این‌گونه مردان باید توجه داشته باشند که اداره خانواده با در نظر گرفتن حد و شأن افراد خانواده امری واجب و ضروری است.

محتوای برخی از روایات اسلامی این است که اگر مردی از نظر وضع اقتصادی در شرایط مناسب‌تری قرار گرفته باشد، لازم است در اداره خانه و تأمین مواد غذایی، پوشاک و سایر امور در حد توانایی خود تجدید نظر کند و اعضای خانواده را از رفاه بیشتری برخوردار گرداند.^۶

۴- گاه برخی از خانواده‌ها از نظر اقتصادی وضعشان متعادل و مطلوب است، ولی مرد خانه بخش اندکی از درآمد خود را به مصرف مخارج اساسی خانواده اختصاص می‌دهد و سهم بیشتری از درآمد خود را صرف تفریحات شبانه خود اعم از حلال و حرام می‌کند. مطالعه و بررسی برخی از خانواده‌ها حاکی است که چگونه زنان و کودکان معصوم برخی از خانواده‌ها در شدت استیصال و فقر به سر می‌برند، در حالی که همسران آنان سهم

صحیح و منطقی نیست، زیرا در پرتو این روحیه مرد ارزشمندی و شخصیت خود را پایمال می‌کند و علاوه بر این انقیاد و اطاعت زن از شوهر که لازمه استحکام خانواده است، به تدریج از بین خواهد رفت.

ناگفته نماند که اگر مرد چشمی به مال زن نداشته باشد، ولی شرایط سخت و دشوار زندگی چنین امری را ایجاب کند، شایسته است زن با احساس مسؤلیت بخشی از هزینه‌های زندگی مشترک را عهده‌دار شود، زیرا در زندگی مشترک خانوادگی بی‌تفاوتی معنی و مفهومی ندارد. علاوه بر این همکاری و مشارکت لازمه زندگی خانوادگی است و انجام چنین همکاری و گذشتی از طرف زن علاوه بر اینکه ذلت‌بار و تحقیرکننده نیست، بلکه میزان صفا و صمیمیت را افزایش می‌دهد.

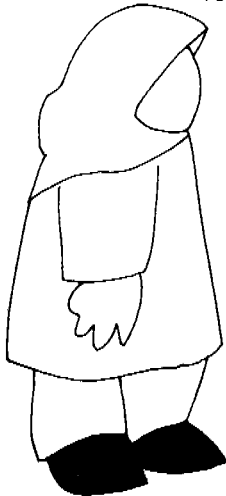
۳- یکی دیگر از مشکلات زندگی

خانوادگی خسیس بودن مرد خانه است. متأسفانه برخی از مردان دچار این رذیله

بسیاری از درآمد خود را به مصرف انواع مختلف اعمال خلاف و فساد می‌رسانند.

۵- یکی دیگر از این گذرگاهها چشم و هم‌چشمی زن خانه با زنان بستگان و همسایگان است. بسیاری از زنان از عقل و بیش‌برخوردارند و هرگز موقعیت خود را با خانواده‌های دیگر مورد سنجش قرار نمی‌دهند. این عده هرگز از زنی خود خارج نمی‌شوند، ولی در برابر این گروه برخی از زنان وجود دارند که بر اساس چشم و هم‌چشمی و خودنمایی‌ها سعی می‌کنند همانند دیگر بستگان و دوستان خود زندگی کنند، غافل از اینکه توانایی و

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مجله علمی علوم انسانی

براستی می‌توان ادعا کرد که زن و فرزندان این قبیل خانواده‌ها در حکم زندانیان و اسیرانی هستند که در اختیار دیگران قرار گرفته‌اند. چنین مردانی باید توجه داشته باشند که اداره زن و فرزند امری واجب و لازم است و از نظر شرعی هرگز نمی‌توان حقوق واجب آنان را نادیده گرفت و به انجام امور استحبابی یا حرام پرداخت، زیرا انجام واجبات مقدم بر انجام امور مستحبی است و اگر در فرصتی عمل به امور استحبابی به انجام امور واجبه لطمه بزند، از نظر فقهی چنین مستحباتی را نباید انجام داد.

تحول پیدا کرده است و سادگی و صفای زندگی سابق اگر از بین نرفته، لااقل کاهش یافته است. به موازات این تحول و تطور، زندگی خانوادگی سخت و دشوار شده است و اداره خانواده نیرو و توان فوق العاده‌ای لازم دارد. در جامعه کنونی مشاهده می‌کنیم که زن و مرد هر دو دست به دست یکدیگر داده، با تلاش و رنج مضاعف به سختی می‌توانند چرخ زندگی را به حرکت درآورند. لذا در چنین شرایطی رعایت اصول قناعت، ساده زیستن و رهایی از هر نوع خودنمایی و چشم و هم‌چشمی امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر است. به عبارت دیگر برای استحکام خانواده زن و مرد هر دو باید تلاش کنند که روی پای خود ایستاده، از تشریفات و تعارفات زاید و چشم و هم‌چشمی خویشان را بازدارند تا در طوفان زندگی گرفتار تلاطم‌های مرگبار نشوند و خویشان را به سلامت به ساحل برسانند.

منابع:

- ۱- بعثت علی الشریعة السهلة و السمحة: بر آیین سهل و ساده‌ای برانگیخته شدم.
- ۲- رسول خدا فرمود: بهترین زنان، زیبارویان و آنانی هستند که مهره‌شان از همه کمتر است.
- ۳- اوفوا بالعهود: به عهد و پیمان خود عمل کنید.
- ۴- سوره نساء، آیه ۲۰
- ۵- عن ابی عبدالله (ع): قال من امهر مهرأ ثم لاینوی قضائه کان بمنزلة السارق
- ۶- کتاب سفینة البحار، ماده وسع

امکانات همه یکسان نیست. از این گذشته روحیه خودنمایی و چشم و هم‌چشمی دارای مرز پایانی نیست. بنابراین به عقیده ما مردان باید پس از فراهم آوردن امکانات رفاهی همسران و فرزندان خود، اعضای خانواده را از این‌گونه چشم و هم‌چشمی‌ها بازدارند تا سلامت اقتصادی و اخلاقی خانواده دچار تزلزل نگردد و انجام این کار احتیاج به مدیریت منطقی و صحیح دارد که مرد خانه باید از آن برخوردار باشد. برخی از خانواده‌ها در اثر فقدان مدیریت صحیح و نادیده گرفتن زنی و شأن خود به انجام امری می‌پردازند که در خور موقعیت آنان نیست و به دنبال آن به دشواریهای مالی و اخلاقی گرفتار می‌شوند که به تزلزل کانون خانوادگی شان می‌انجامد.

به نظر ما مرد خانه علاوه بر برخورداری از قدرت مدیریت صحیح باید راهنمای خوبی برای زن و فرزندان خود باشد. بسیاری از خانواده‌ها از اصول آیین اسلام و زندگی اسلامی آگاهی و اطلاع کافی ندارند، لذا معلمان و مربیان جامعه باید در عداد تعلیم اصول اعتقادی و دینی به اصول تدبیر منزل نیز اشاره کنند، تا خانواده‌ها با به کار بستن دستورهای عالی اسلامی از تزلزل مصون بمانند. بدیهی است که راهنمایی و ارشاد مرد خانه در ارتباط با همسر و فرزندان وقتی سازنده و مفید خواهد بود که شوهر برای زن الگویی مجسم باشد و الا رطب خورده نمی‌تواند منع رطب کند.

در پایان توجه به این نکته لازم و ضروری است که امروزه زندگی خانواده‌ها خودبخود